

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาและสร้างเอกลักษณ์การแต่งกายแบบฮิญาบของนักศึกษาสตรีมุสลิมในมหาวิทยาลัยส่วนกลางเป็นการศึกษาถึงมูลเหตุจูงใจในการหันมาแต่งกายแบบฮิญาบ กระบวนการคิด การมอง ประเมิน หรือบ่งระบุตนเองของนักศึกษาสตรีมุสลิมเหล่านี้ผ่านการให้คำนิยามความหมายต่อฮิญาบ ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและสร้างเอกลักษณ์การแต่งกายแบบฮิญาบของนักศึกษาสตรีมุสลิมเหล่านี้ เพื่อทำความเข้าใจในระดับลึกต่อปรากฏการณ์ฮิญาบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งแม้ว่าสังคมไทยจะมีความเข้าใจหรือคุ้นเคยต่อฮิญาบมากขึ้นบ้างก็ตาม แต่ก็ยังขาดการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในระดับลึก และจากแง่มุมของผู้สวมใส่ฮิญาบ หรืออีกนัยหนึ่งคือจากแง่มุมของศาสนาวัฒนธรรมอิสลามเอง

การศึกษานี้ได้ใช้วิธีการวิจัยแบบสัมภาษณ์เจาะลึกอันเป็นวิชาการเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวน 14 มหาวิทยาลัยในส่วนกลาง 5 แห่งคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนการวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากตัวอย่างเหล่านี้จะอยู่บนพื้นฐานของแนวทัศนะ (perspective) ของการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยมน่วมกับมาตรฐานหลักการทางศาสนาวัฒนธรรมอิสลามโดยคำนึงถึงบริบทของสังคมไทยที่ปรากฏการณ์ฮิญาบนี้ได้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงการนำเอาทัศนคติ ค่านิยม และมาตรฐานกฎเกณฑ์ทางสังคมของสังคมใหญ่มาร่วมในการวิเคราะห์ ตีความ และการอธิบายความหมาย ความรู้ ความคิด และกระบวนการต่าง ๆ ที่เปิดเผยออกมาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเหล่านี้

ผลการศึกษาพบว่ามีกระบวนการสำคัญ ๆ ที่นำไปสู่การยึดมั่นผูกพันในเอกลักษณ์ฮิญาบดังนี้คือ

1. การอบรมจัดเกล้าและซึมซับเนื้อหาหลักการพื้นฐานทางศาสนา
2. การกระตุ้นหรือให้การอบรมความรู้ทางศาสนาเพิ่มเติมที่มีผลให้เกิดการตัดสินใจเปลี่ยนมาแต่งกายในชุดฮิญาบ

3. การธำรงรักษาและยึดมั่นผูกพันต่อเอกลักษณ์การแต่งกายแบบฮิญาบ

ในกระบวนการเหล่านี้ สถาบันครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่และกลุ่มเพื่อนจะมีบทบาทอย่างสำคัญในการถ่ายทอดอบรมบ่มเพาะชุดของทัศนคติ ค่านิยม มาตรฐานกฎเกณฑ์ชุดต่าง ๆ ให้กับตัวอย่าง ซึ่งในเบื้องต้นแรกบรรดาตัวอย่างเหล่านี้จะยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนใด ๆ

เกี่ยวกับอัญญาบ ยังไม่ได้ตระหนักรับรู้ว่าการแต่งกายเป็นประเด็นหรือมีนัยทางศาสนา และตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษานี้ได้ให้นิยามความหมายต่ออัญญาบในลักษณะหรือทิศทางเดียวกันกับผู้คน ส่วนใหญ่ในสังคมที่มองว่าอัญญาบเป็นการแต่งกายที่ทำให้ความรู้สึกแปลกแยก ลึกกลับ ไม่น่าพึงประสงค์ แม้ว่าจะมีระดับของการต่อต้านตำหนิในระดับที่ต่ำกว่าคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่เมื่อบรรดาตัวอย่างเหล่านี้ได้รับความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ทางศาสนา รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับอัญญาบในรูปแบบต่างๆ บุคคลได้เปลี่ยนแปลงการให้ความหมาย คำนิยามที่มีอยู่เดิมที่เป็นความหมายเชิงลบไปเป็นความหมายในเชิงบวกบนพื้นฐานของแนวโน้มเอียง (orientation) ของความศรัทธาในทางศาสนาและบุคคลได้ผูกพันตัวเองเข้ากับความหมายที่ตนได้ให้กับอัญญาบ และตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงออกถึงความยึดมั่นต่ออัญญาบในสถานการณ์ที่สั่นคลอนความมั่นคงของการแต่งอัญญาบ ด้วยชุดของความคิด เหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงความยึดมั่นศรัทธาต่อพระเจ้าอย่างชัดเจน ภายใต้งานไขความกดดันทางสังคมในบริบทของสังคมใหญ่